

NASI PRZYJACIELE PIES I KOT W DAWNEJ ILUSTRACJI

**ZE ZBIORU STARYCH DRUKÓW
BIBLIOTEKI ŚLĄSKIEJ**

IKONOGRAFIA CHRZEŚCJAŃSKA

Bóg objawia się Mojżeszowi w krzaku gorejącym.

Pies pasterski pilnuje trzody

Drzeworyt, 127 x 226 mm

Hartmann Schedel (1440-1514), *Liber chronicarum*.

Nürnberg: Anton Koberger, 1493. 2°

Biblioteka Śląska, 225038 IV

BIBLIA. STARY TESTAMENT

Księga Tobiasza 11.

Domowy pies Tobiasza w scenie przywrócenia wzroku ojcu.

Drzeworyt, 109 x 152 mm

Biblia to iest Księgi Starego y Nowego Zakona [...] . [Transl. i ed. Jan Leopolita].

W Krakowie: W Drukarni Mikołaja Szarffenberga, [1577]. 2°

Biblioteka Śląska: 31098 III

BIBLIA. NOWY TESTAMENT

Ewangelia wg św. Łukasza 2.

Aniołowie zwiastują pasterzom narodzenie Jezusa, przed nimi odpoczywa pies pasterski.

Drzeworyt, 45 x 65 mm

Novvm Testamentvm Iesv Christi, Filii Dei, Primo quidem studio & Industria [D. Erasmi Roterod.] accurate editum, [...]. Argentorati: Excudebat Theodosius Rihelius, [ca. 1560]. 8°

Biblioteka Śląska: 462624 I

BIBLIA. NOWY TESTAMENT

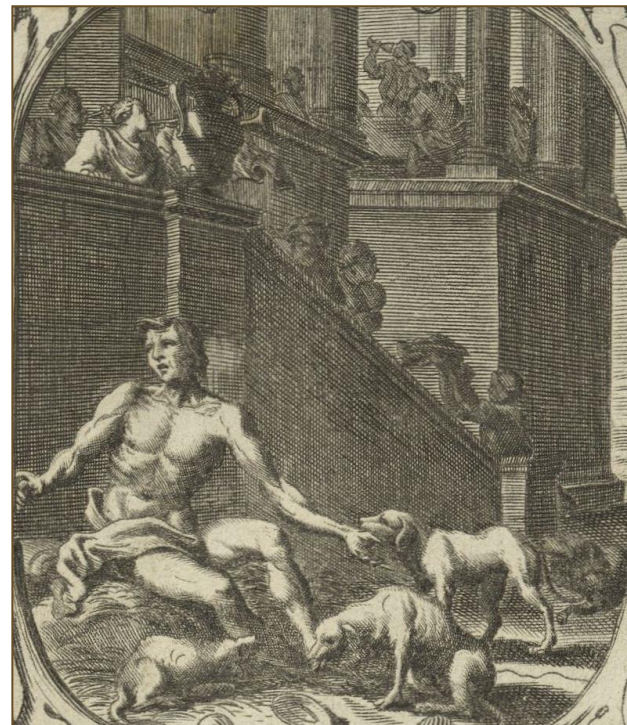

Ewangelia wg św. Mateusza 2.

Hołd Trzech Króli. Mędrcom towarzyszy duży pies.

Sygn. pod ryc.: Joh. Jacob von Sandrart inv. Norimb., 13.,
Gabriel Ehinger Sculps. Aug.

Miedzioryt, 374 x 233 mm

Ewangelia wg św. Łukasza 16

Psy liżą rany Łazarza leżącego pod bramą pałacu bogacza.

Sygn. pod ryc.: Joh. Jacob de Sandrart inv. et del:
Norimb., 15., Gabriel Ehinger Sculps: Aug:

Miedzioryt, 375 x 234 mm

Biblia, Das Ist: Die gantze Schrifft, Altes und Neues Testaments Teutsch Doctor Martin Luthers [...]

Nürnberg: Gedruckt und verlegt durch Johann Andreæ Endters Seel. Söhne, 1692. 2 °

Biblioteka Śląska: 225310 IV

WIZERUNKI ŚWIĘTYCH

Święty Hubert, przedstawiony z psem i koniem, klęczy przed jeleniem z gorejącym krzyżem między tykami wieńca.

Sygn. pod ryc.: *Püschel sc. Lips.*

Miedzioryt, 150 x 90 mm

Odcisk płyty częściowo obcięty

Magnoald Ziegelbauer (1689-1750)

Königliche und Kayserliche Jagtgeschichten, aus vielen bewährten Scribenten [...] zusammen getragen [...].

Cölln am Rhein: bey Ambrosius Paulsen auch zu Leipzig in der Martinischen Buchhandlung, 1749. 8°

Biblioteka Śląska: 231395 I

METAMORFOZY OWIDIUSZA

**Artemida, patronka łowiectwa i
łucznictwa, zamienia jedną ze
swoich nimf w psa.**

Miedzioryt, 71 x 86 mm

Publius Ovidius Naso (43 a.C.-ca 17)

Metamorphoses D'Ovide En Rondeaux [par Isaac de Benserade], Imprimez & Enrichis De Figures [...], t. 2.

A Amsterdam: Chez les Freres Wetstein, 1714. 8°

Biblioteka Śląska: 232339 I

METAMORFOZY OWIDIUSZA

**Orfeusz, syn muzy Kalliope,
gra na skrzypcach, a słuchają go
zwierzęta domowe i dzikie.
Potrafił swoim śpiewem
ułagodzić nie tylko przyrodę, ale
także okrutnych ludzi.**

Miedzioryt, 71 x 86 mm

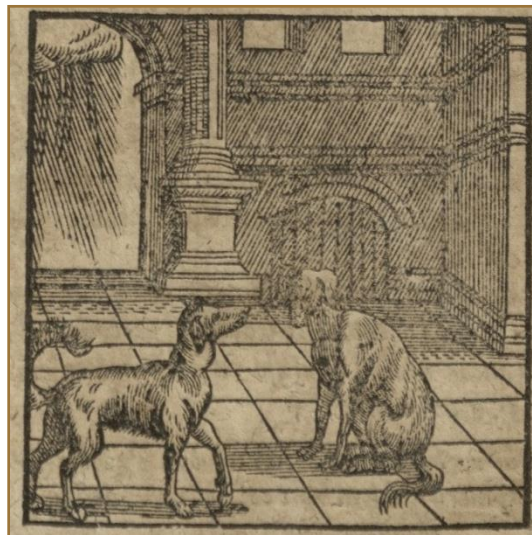
Publius Ovidius Naso (43 a.C.-ca 17),
Metamorphoses D'Ovide En Rondeaux [par Isaac de Benserade], Imprimez & Enrichis De Figures [...], t. 2.
A Amsterdam: Chez les Freres Wetstein, 1714. 8°
Biblioteka Śląska: 232339 I

PIES I KOT W BAJKACH EZOPA

Scena z bajki *Sus & Canis*.
Świnia kłóci się z psem.

Drzeworyt, 55 x 54 mm

Scena z bajki *Canes duo*.
Właściciel dwóch psów uczy jednego
polowania, a drugiego stróżowania

Drzeworyt, 56 x 55 mm

Scena z bajki *Mures*.
Myszy postanawiają
zawiesić kotu dzwonek na
szyi

Drzeworyt, 56 x 55 mm

Aesopus (600-500 a.C.)

Fabulae Aesopicae a Ioachimo Camerario oratione soluta, & Gabriele Faerno versibus explicatae [...].

[Leipzig]: Sumtibus Henningi Grosii [...], 1600 (Isslebiae: per Bartholomeum Hornigk). 8°

Biblioteka Śląska: 222475 I

PIES I KOT W BAJKACH EZOPA

Scena z bajki *The Dog In The Manger*.
Pies nie pozwala bykowi zbliżyć się do siana,
którego sam nie może zjeść.

Akwaforta, 39 x 55 mm

Scena z bajki *The Young Man And His Cat*.
Młodzieniec modli się do bogini Wenus,
aby zamieniła jego kotkę w piękną dziewczynę.

Sygn. pod ryc.: Rothwell sc

Akwaforta, 39 x 55 mm

Aesopus (600-500 a.C.)

Æsop's Fables, Embellished with one Hundred & eleven Elegant Engravings.

Instruction London: Published [...] by T. Heptinstall [...], [1797] (Printed By C. Whittingham [...]). 8°

Biblioteka Śląska: 901598 I

PIES I KOT W BAJKACH LA FONTAINE'A

Scena z bajki *Le Berger et la mer.*

Pasterz wpatruje się w morze, a pies pilnuje stada.

Sygn. pod ryc.: C. Monnet inv. del., St. Fessard Sculp.

Akwaforta, miedzioryt, 128 x 84 mm

Scena z bajki *Le Chat et un vieux Rat.*

Kot wisi na sznurze udając martwego.

Sygn. pod ryc.: Hoüel inv. del., St. Fessard Sculp.

Akwaforta, miedzioryt, 122 x 82 mm

Jean de La Fontaine (1621-1695), *Fables choisies* [...], t. 2.

Nouvelle Edition Gravée en Taille douce. Les Figures par le S^r. Fessard, Le Texte par le S^r. Montulay [...].

A Paris : Chez L'Auteur Graveur [...], 1766. 8°

Biblioteka Śląska: 223375 II

PIES I KOT W BAJKACH LA FONTAINE'A

Scena z bajki *Le mal marié*.

Pies walczy z kotem. Symbol niezgody w małżeństwie.

Sygn. pod ryc.: Meyer in. del., St. Fessard Sculp. 1769

Akwaforta, miedzioryt, 128 x 83 mm

Scena z bajki *Le Chat et le Rat*.

Kot schwytyany w sieci prosi o pomoc sowę, łasicę i szczura.

Sygn. pod ryc.: Ph. Carême del., St. Fessard sc

Akwaforta, miedzioryt, 124 x 82 mm

Jean de La Fontaine (1621-1695), *Fables choisies* [...], t. 4.

Nouvelle Edition Gravée en Taille douce. Les Figures par le S^r. Fessard, Le Texte par le S^r. Drouet [...].

A Paris : Chez L'Auteur Graveur [...], 1773. 8°

Biblioteka Śląska: 223375 II

PIES I KOT W BAJKACH LA FONTAINE'A

**Scena ze wstępu do bajki *Le Chat et la Souris*.
Jean de La Fontaine pisze bajkę „O kotku i myszce”
dla księcia Burgundii.**

Sygn. pod ryc.: J. Bardin inv. del., St. Fessard Sculps.
Akwafora, miedzioryt, 128 x 84 mm

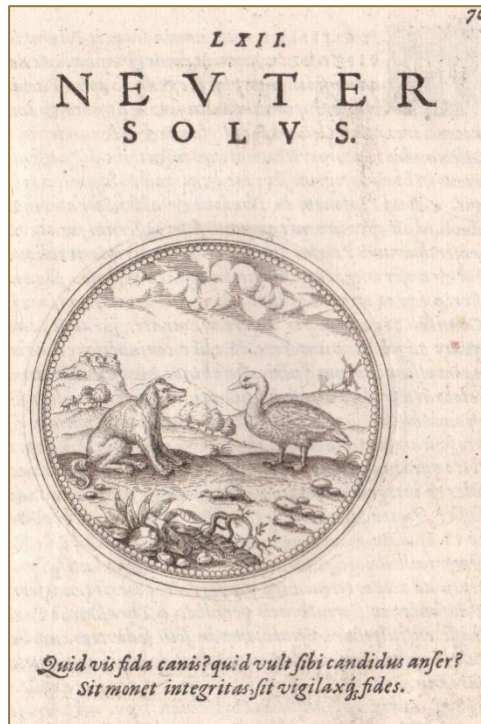
Jean de La Fontaine (1621-1695), *Fables choisies* [...], t. 6.
Nouvelle Edition Gravée en Taille douce. Les Figures par le S^r. Fessard [...].
A Paris : Chez L'Auteur Graveur [...], 1775. 8°
Biblioteka Śląska: 223375 II

Scena ze wstępu do bajki *Le Chat et la Souris*. Kot bawi się myszką.

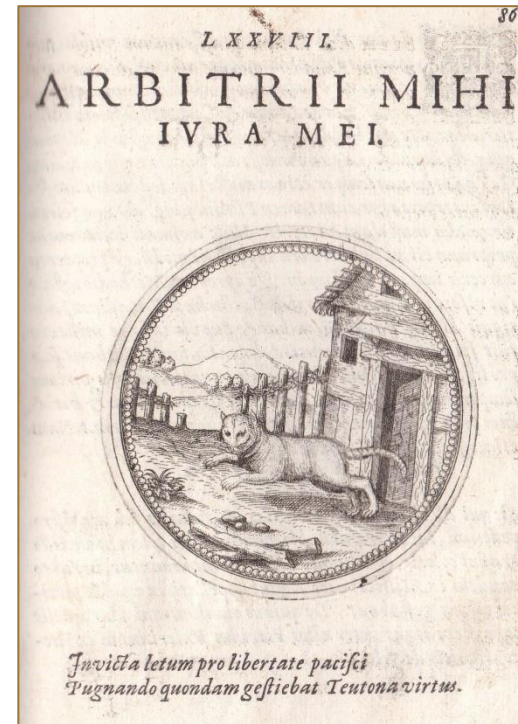
Sygn. pod ryc.: J. Bardin in. del., St. Fessard Sculp. 1774
Akwafora, miedzioryt, 130 x 87 mm

PSY I KOTY W EMBLEMATYCE, IKONOLOGII I IMPRESACH

Pies i gęś kapitołińska
symbolizują wierność i czujność.

Akwaforta, 73 mm

Uciekający kot - symbol wolności.

Akwaforta, 73 mm

Joachim Camerarius (1534-1598)

Symbolorum & Emblematum Ex Animalibus Quadrupedibus Desumptorum Centuria Altera [...].

(Noribergæ: Excudebat Paulus Kaufmann), 1595. 4°

Biblioteka Śląska: 44671 I

PSY I KOTY W EMBLEMATYCE, IKONOLOGII I IMPRESACH

***Investigatione (Dociekanie) –
kobieta ze skrzydłami u głowy.
U jej stóp wężący Pies,
symbolizujący dociekliwość
Drzeworyt, 94 x 77 mm***

***Liberta (Wolność) - niewiasta ubrana na biał,
trzymająca berło i kapelusz. Obok niej Kot,
zwierzę kochające wolność
Drzeworyt, 94 z 80 mm***

Cesare Ripa (1555-1622)

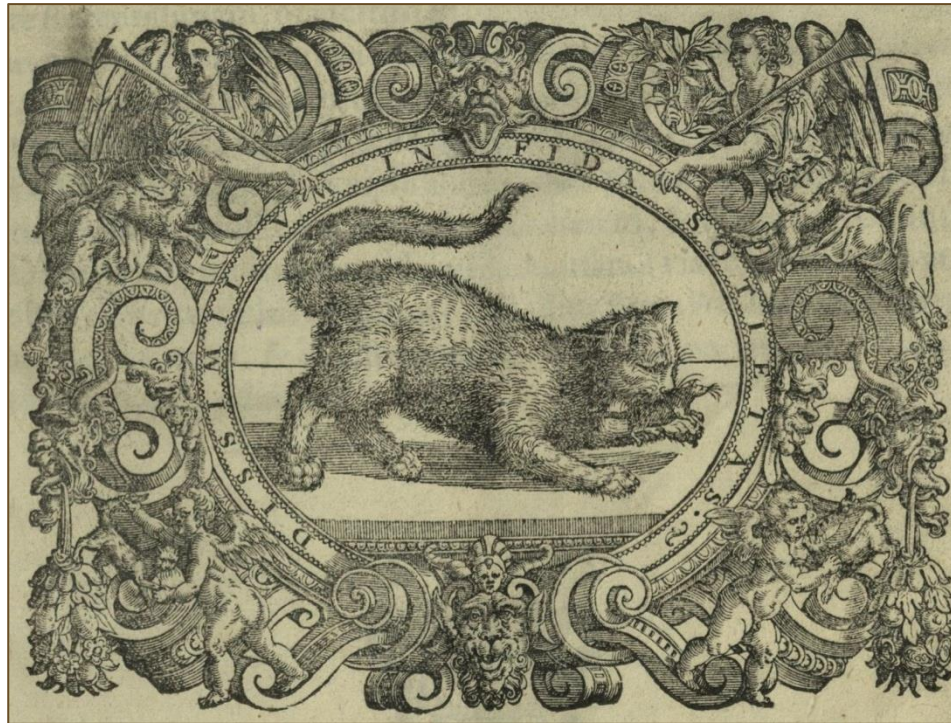
Iconologia [...]. Ne i quali si esprimono varie Imagini di Virtù [...]. Lib. 1.

In Venetia : appresso Nicolò Pezzana, 1669. 4°

Biblioteka Śląska: 223799 II

PSY I KOTY W SYGNETACH DRUKARSKICH

**Sygnet drukarski weneckiej oficyny Giovanniego Battisty i Giovanniego Bernarda Sessów
Kot polujący na mysz**

Drzeworyt 106 x 144 mm

**Girolamo Magoni (1530-1596),
Decisiones Cavarvm Tam Rotæ Florentinae, Quam Rotæ Lucensis [...].
Venetiis: Apud Io. Baptistam, & Io. Bernardum Sessam, 1597. 2°
Biblioteka Śląska: 236742 III**

PSY I KOTY W SYGNETACH DRUKARSKICH

Sygnet wydawnictwa Wolfganga Kiliana w Augsburgu
Wnętrze pracowni rytowniczej: graficy pracują przy stołach,
stojący na środku stoi pies przygląda się obsłudze prasy.

Miedzioryt, 132 x 105 mm

Serenissimorum Avstriæ Duceum, Archiduceum, Regum, Imperatorum Genealogia [...].
Augustæ Vindelicorum: (sumptibus Wolfgangi Kiliani; typis Lucae Prætorii Augustani), 1623. 2°
Biblioteka Śląska: 224661 III

PSY I KOTY W SYGNETACH DRUKARSKICH

**Sygnet wydawniczy Jocodusa Hondiusa (zwanego młodszym)
Chart w obroży, symbol wierności i czujności, trzyma przednią łapę na
globusie. W ozdobnym obramowaniu umieszczone dwa małe pieski.**

Sygnowanie: PS

Drzeworyt, 93 x 69 mm

Robert Hues (1553-1632?), *Tractatvs De Globis, Coelesti Et Terrestris Eorvmqve Vsv* [...].

[Var. A]. Amstelodami: Excudebat Iudocus Hondius [...], 1617. 4°

Biblioteka Śląska: 462074 I

PSY I KOTY W DZIELACH PRZYRODNIKÓW: C. GESNER

*Canis Britannicus. Venaticus. Ein Greüwhund.
Ein Jaghund.*

Chart.

Drzeworyt, 111 x 118 mm

Conrad Gesner (1516-1565), *Thierbuch* [...].
Heidelberg: Andreas Cambier: Johann Lancelot, 1606. 2°
Biblioteka Śląska: 237216 III

*Canis sagax sanguinarius apud Anglos.
Vom Englischen Bluthund.*

Pies gończy angielski, przodek dzisiejszego bloodhunda.

Drzeworyt, 81 x 129 mm

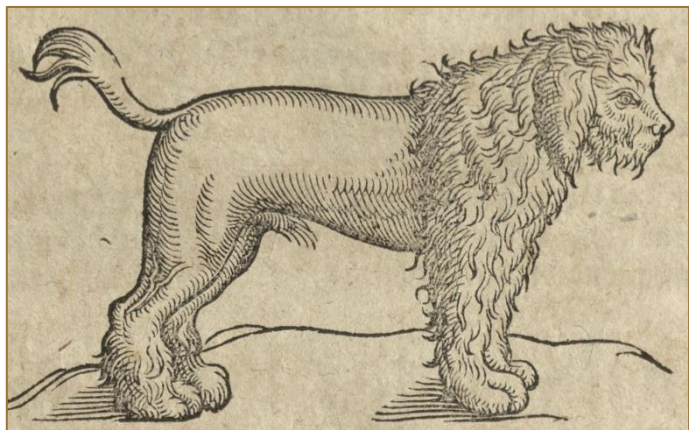

Canis Avarius, Campestris. Ein Vogelhund.

Pies wystawiający w typie długowłosego wyżła.

Drzeworyt, 40 x 80 mm

PSY I KOTY W DZIELACH PRZYRODNIKÓW: C. GESNER

Canis Aquarius, Aquaticus. Ein Vasserhund.

Pies wodny (pracujący w wodzie)

Drzeworyt, 63 x 108 mm

Canis Getulus. Ein Africanischer Hoyerhund.

Afrykański pies garbaty.

Drzeworyt, 68 x 76 mm

Feles, vulgo Catus. Ein Katz.

Kot.

Drzeworyt, 153 x 94 mm

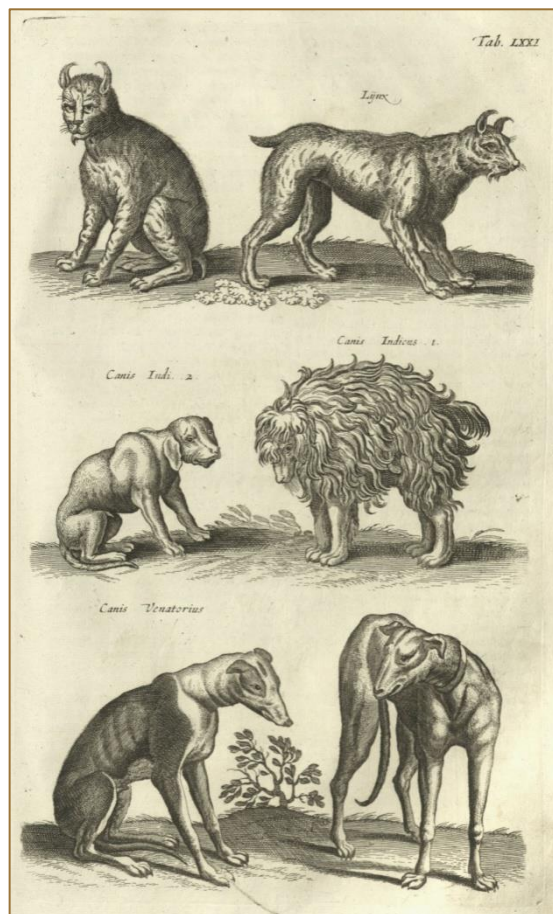
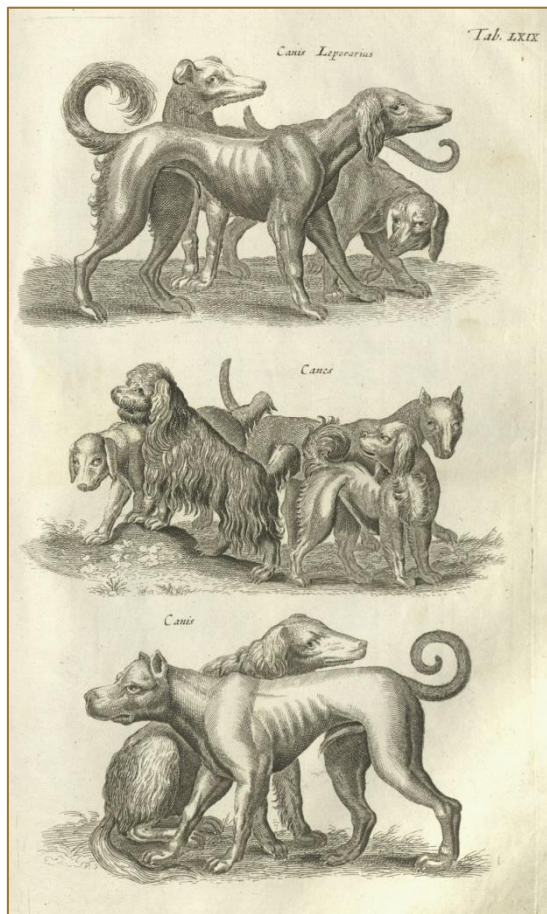
Conrad Gesner (1516-1565), *Thierbuch* [...].

Heidelberg: Andreas Cambier: Johann Lancelot, 1606. 2°

Biblioteka Śląska: 237216 III

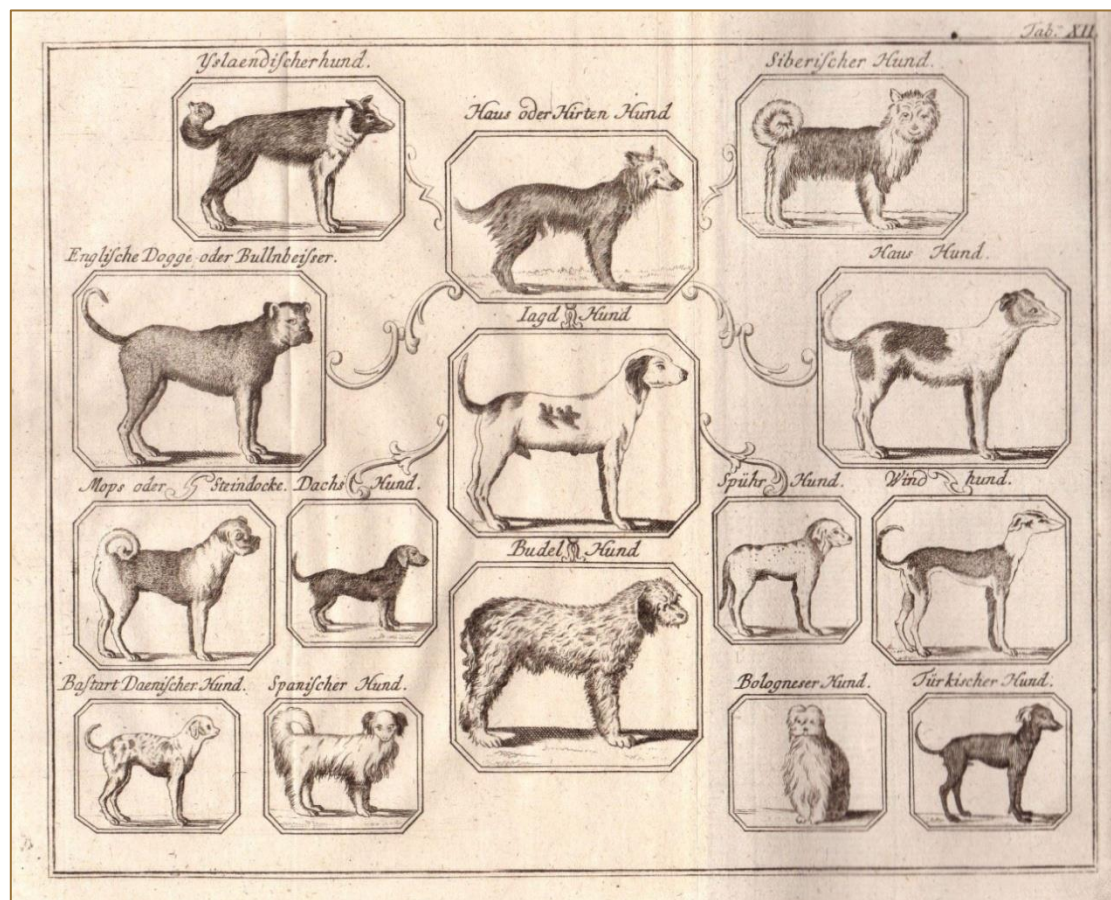

PSY I KOTY W DZIELACH PRZYRODNIKÓW: J. JONSTON

Różne rasy psów.
Kot domowy.
Akwafora

PSY I KOTY W DZIELACH PRZYRODNIKÓW: LINNEUSZ

Haus oder Hirten Hund. Jagd Hund.
 Budel Hund. Yslaendischerhund.
 Englische Dogge oder Bullenbeisser.
 Mops oder Steindocke. Dachs Hund.
 Bastard Danischer Hund. Spanischer
 Hund. Siberischer Hund.
 Haus Hund. Spüher Hund. Wind Hund.
 Bologneser Hund. Türkischer Hund.
Owczarek. Pies gończy. Pies wodny.
Pies islandzki. Mastif. Mops. Pies
gończy krótkonożny.
Piesek duński. Spaniel miniaturowy.
Pies syberyjski. Pies domowy. Pies
tropiący. Chart. Bolończyk.
Pies turecki (być może bezwłosy).
 Akwafora, miedzioryt, 173 x 219 mm

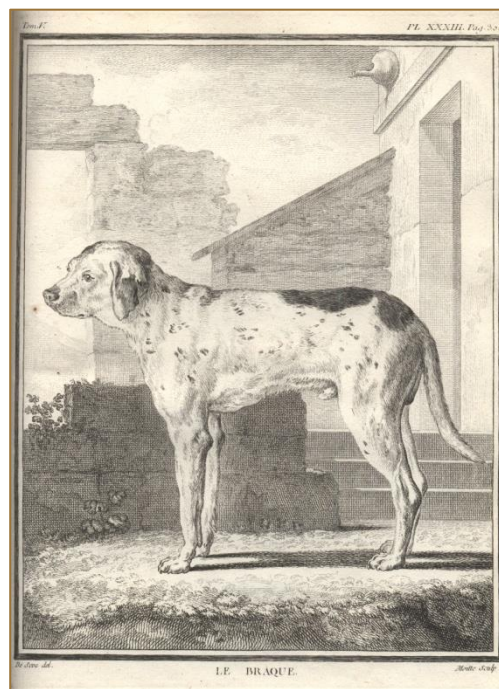
Carl von Linné (1707-1778), *Des Ritters Carl von Linné [...] vollständiges Natursystem nach der*
zwölften lateinischen Ausgabe [...], Th. 1. Nürnberg: bey Gabriel Nicolaus Raspe, 1773. 8°

Biblioteka Śląska: 233661 II

PSY I KOTY W DZIEŁACH PRZYRODNIKÓW: G. BUFFON

Le Chien de Sibirie.
Syberyjski pies zaprzęgowy.
Sygn. pod ryc.: De Seve del.,
L. Legrand Sculp.
Akwafora, miedzioryt, 210 x 163 mm

Le Braque. Wyżeł.
Sygn. pod ryc.: De Seve del., Moitte
Sculp.
Akwafora, miedzioryt, 211 x 165 mm

Le Chien Courant. Pies gończy.
Sygn. pod ryc.: De Seve del.,
C. Baquoy Sculp.
Akwafora, miedzioryt, 214 x 163 mm

PSY I KOTY W DZIELACH PRZYRODNIKÓW: G. BUFFON

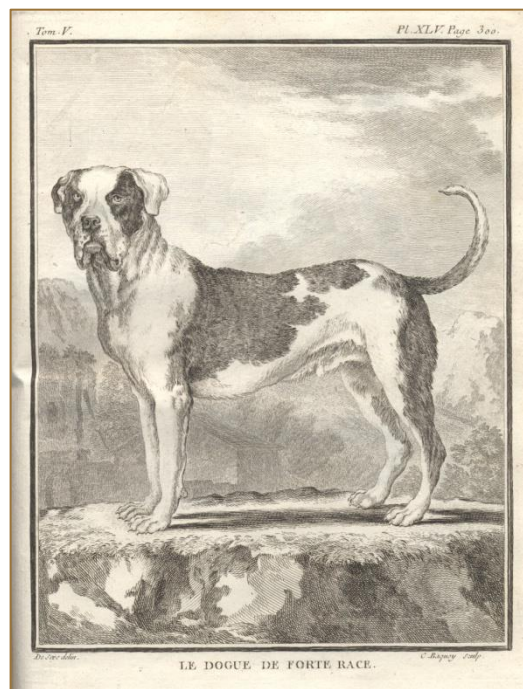
Le Braque de Bengale.

Dalmatyńczyk.

Sygn. pod ryc.: *De Seve delin.,*

C. Baquoy Sculp.

Akwaforta, miedzioryt, 111 x 164 mm

Le Dogue de forte race.

Mastif dużego typu.

Sygn. pod ryc.: *De Seve delin.,*

C. Baquoy Sculp.

Akwaforta, miedzioryt, 211 x 164 mm

Le Chien Loup. Szpic biały

**Zwany wówczas „psem wilczym”,
ze względu na podobieństwo głowy
i stojące uszy**

Sygn. pod ryc.: *De Seve delin., C. Baquoy
Sculp.*

Akwaforta, miedzioryt, 213 x 164 mm

Georges-Louis Leclerc Buffon (1707-1788), *Histoire Naturelle, Générale Et Particulière [...]*, t. 5.

A Paris: De L'Imprimerie Royale, 1755. 4°

Biblioteka Śląska: 233609 II

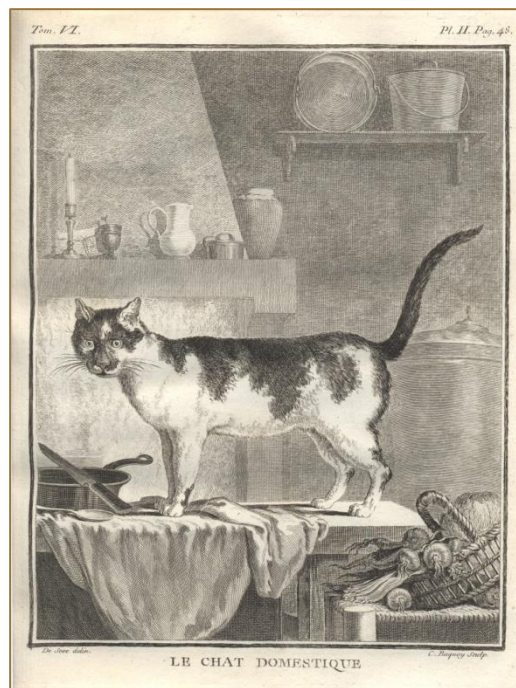
PSY I KOTY W DZIELACH PRZYRODNIKÓW: G. BUFFON

Le Chat sauvage. **Kot dziki.**

Sygn. pod ryc.: *De Seve del., Louis Le Grand Sculpsit.*

Akwaforta, miedzioryt, 210 x 160 mm

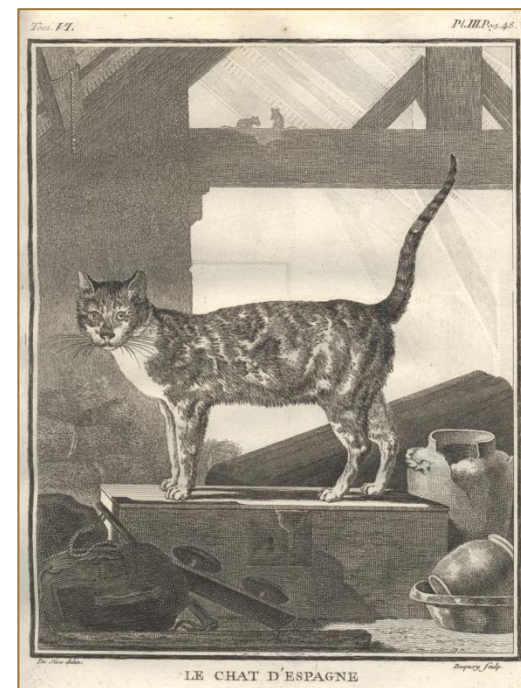

Le Chat domestique.

Kot domowy.

Sygn. pod ryc.: *De Seve delin., C. Baquoy Sculp.*

Akwaforta, miedzioryt, 214 x 161 mm

Le Chat d'Espagne.

Kot domowy barwy rudej z białymi i czarnymi cętkami (kotka o umaszczeniu tzw. szylkretowym).

Sygn. pod ryc.: *De Seve delin., Baquoy sculp.*

Akwaforta, miedzioryt, 213 x 167 mm

Georges-Louis Leclerc Buffon (1707-1788), *Histoire Naturelle, Générale Et Particulière [...]*, t. 6.

A Paris: De L'Imprimerie Royale, 1756. 4°

Biblioteka Śląska: 233609 II

PSY I KOTY W DZIELE J.K. HAURA

Pies w domu.

Drzeworyt, 77 x 110 mm

Pies na rynku w miasteczku.

Drzeworyt, 85 x 118 mm

Jakub Kazimierz Haur (1632-1709),
Skład Abo Skarbiec Znakomitych Sekretow Oekonomiemy Ziemiaskiey [...]. [Var. A2].
W Krakowie: w Drukarni Mikołaja Alexandra Schedla [...], 1693. 2°
Biblioteka Śląska: 235794 III

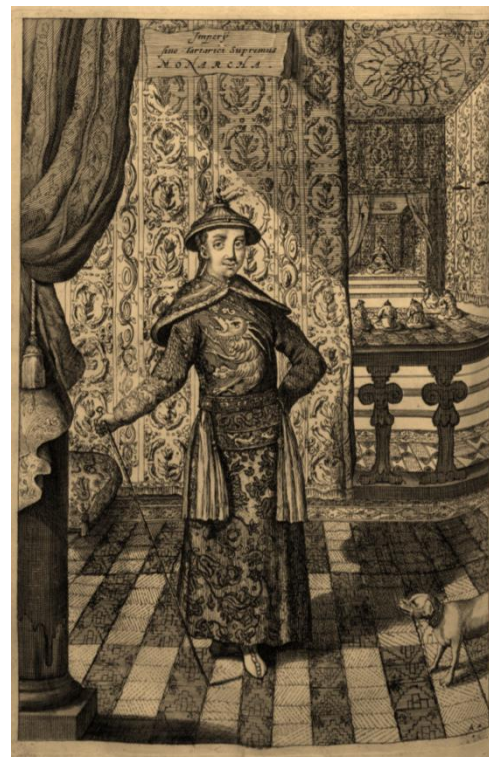

PSY I KOTY W RELACJACH Z PODRÓŻY

Audiencja u cesarza z dynastii Wielkich Mogołów, władcy północnych Indii. Na pierwszym planie pies.

Miedzioryt, 280 x 182 mm

Władca Imperium Tartarii, krainy obejmującej Azję środkową i północną, w towarzystwie psa.

Miedzioryt, 264 x 178 mm

Athanasius Kircher (1602-1680), *Athanasii Kircheri [...] China Monumentis [...]*.

Amstelodami: Apud Jacobum a Meurs [...], 1667. 2°

Biblioteka Śląska: 224612 III

PSY I KOTY W RELACJACH Z PODRÓŻY

Animaux D'Islande 1. le Belier. 2. la Brebis.

3. Le Chien. 4. le Faucon.

Zwierzęta Islandii 1. Baran. 2. Owca. 3. Pies. 4. Sokół.

Sygn. pod ryc.: *Prevost Scup.*

Akwaforta, miedzioryt, 205 x 155 mm

Traineau Tiré Par Des Chiens.

Psi zaprzęg na Syberii.

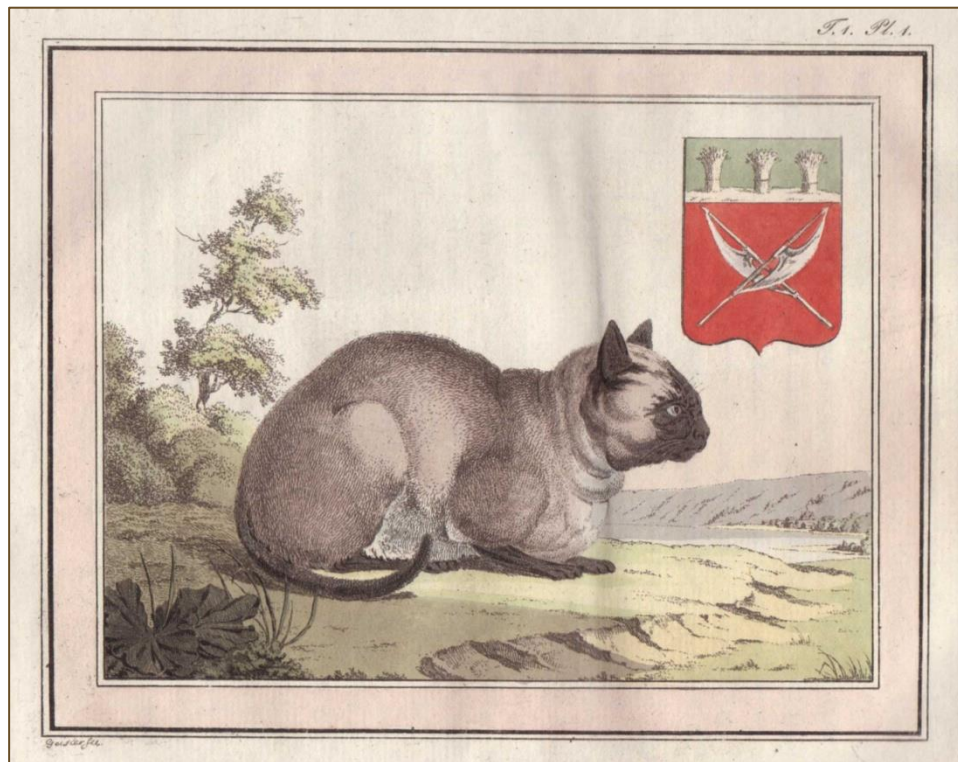
Akwaforta, miedzioryt, 207 x 158 mm

Continuation De "L'Histoire Générale Des Voyages« [...], t. 18.

A Paris: Chez Rozet [...], 1768 (De l'Imprimerie de Le Breton [...]). 4°

Biblioteka Śląska: 236818 III

PSY I KOTY W RELACJACH Z PODRÓŻY

Manul stepowy (*Otocolobus manul*) - gatunek małego drapieżnego ssaka z rodziny kotowatych

Sygn. pod ryc.: *Geissler fec.*

Akwaforta ręcznie kolorowana, 151 x 181 mm

Peter Simon Pallas (1741-1811), *Bemerkungen Auf Einer Reise In Die Südlichen Statthalterschaften Des Russischen Reichs In Den Jahren 1793 und 1794 [...]*, Bd. 1.

Leipzig: Bey Gottfried Martini, 1799 (Leipzig : Gedruckt Bey Johann Philipp Carl Theodor Werther). 4°

Biblioteka Śląska: 237446 III

WYOBRAŻENIA PSÓW W GWIEZDNYM KATALOGU

Urania w otoczeniu wybitnych astronomów.

Jan Heweliusz prowadzi zwierzęta, figuralne personifikacje gwiazdozbiorów.

Sygn. pod ryc.: Andr. Stech. pinx., Carolus de la Haye. sculp.

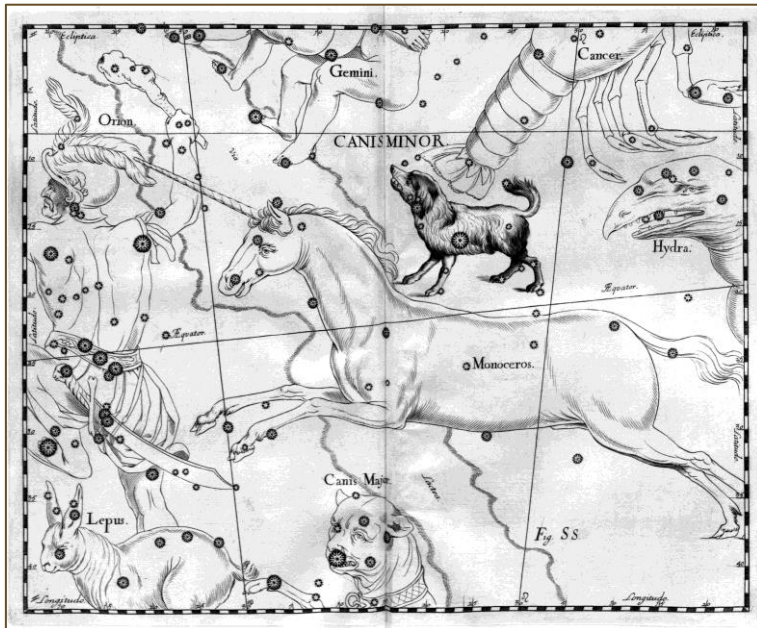
Miedzioryt, 309 x 380 mm

Jan Heweliusz (1611-1687), *Firmamentum Sobiescianum, sive Uranographia totum Coelum Stellarum* [...].

Gedani: Typis Johannis-Zachariæ Stollii, 1690. 2°

Biblioteka Śląska: 225031 IV

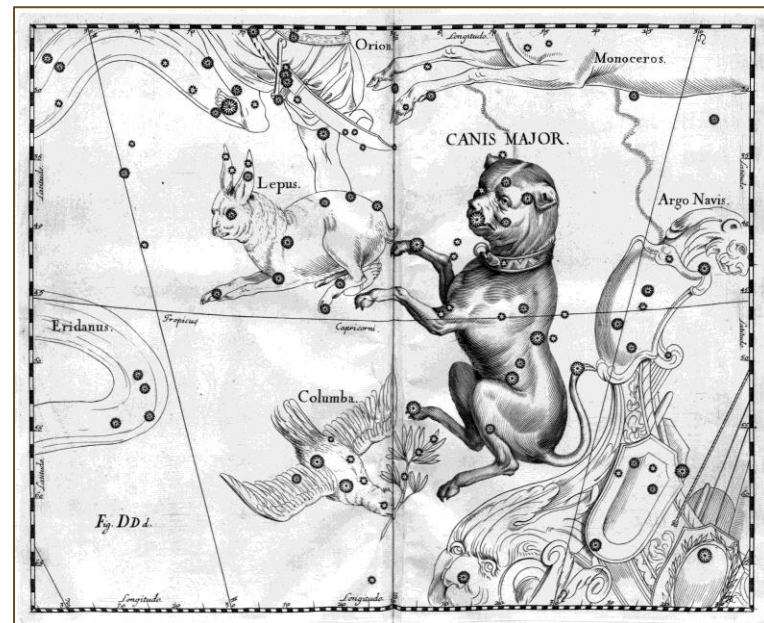
WYOBRAŻENIA PSÓW W GWIEZDNYM KATALOGU

Canis Minor. Mały Pies.

Kudłaty piesek z podniesionym łbem i długimi uszami, świecący gwiazdą znaną dziś jako Procyon.

Miedzioryt, 308 x 380 mm

Canis Major. Wielki Pies

Przedstawiony profilem, w pozycji siedzącej, z potężną głową, w obroży z kółkiem

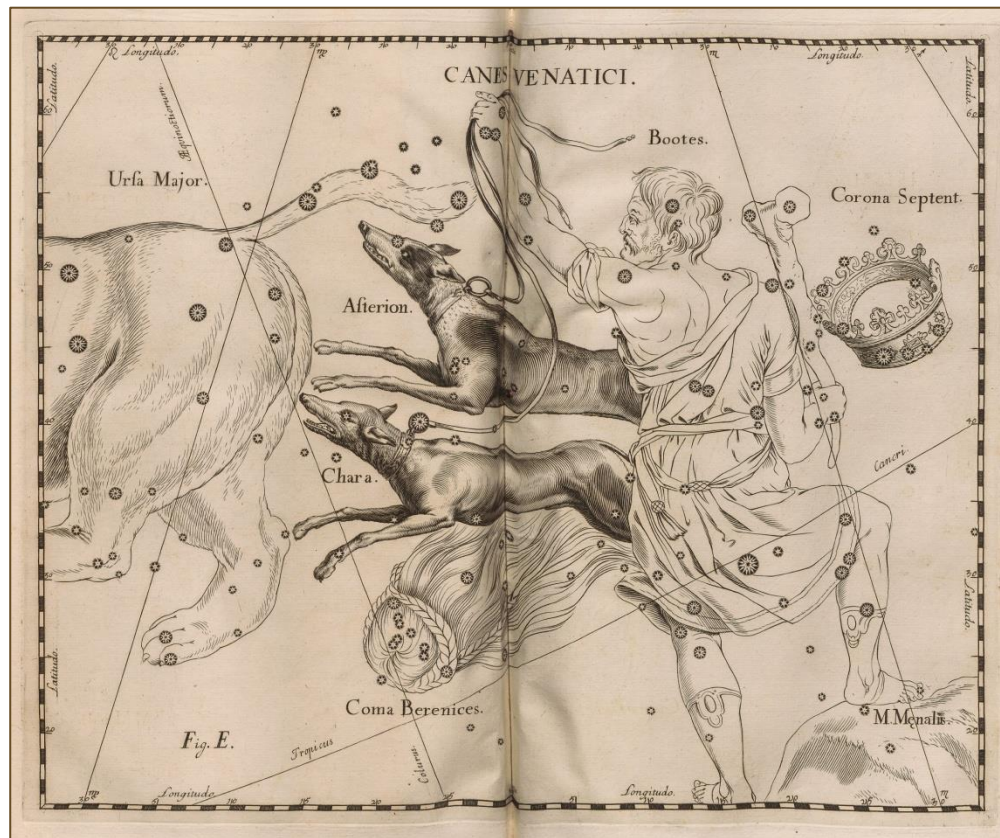
Miedzioryt, 308 x 377 mm

Jan Heweliusz (1611-1687), *Firmamentum Sobiescianum, sive Uranographia totum Coelum Stellarum [...]*.

Gedani: Typis Johannis-Zachariae Stollii, 1690. 2°

Biblioteka Śląska: 225031 IV

WYOBRAŻENIA PSÓW W GWIEZDNYM KATALOGU

Canes Venatici. **Konstelacja Psy Gończe.**

Dwa charty Asterion i Chara, trzymane na smyczy przez Wolarza (Bootes).

Miedzioryt, 305 x 378 mm

Jan Heweliusz (1611-1687), *Firmamentum Sobiescianum, sive Uranographia totum Coelum Stellarum [...]*.

Gedani: Typis Johannis-Zachariae Stollii, 1690. 2°

Biblioteka Śląska: 225031 IV

Oprac. Weronika Pawłowicz

Na podstawie książki:

Marta Zbierańska, *Nasi przyjaciele – pies i kot w dawnej ilustracji. Ze zbioru starych druków Biblioteki Śląskiej*, Katowice 2018

Dostęp: <https://sbc.org.pl/dlibra/publication/447222>

